

Workshop: Berekraftig reiseliv i praksis

Erfaringar frå ARENA Innovativ Fjordturisme pilotar i berekraft

Forskingssenter for bekräftig reiseliv, Ståle Brandshaug , Frida Ekström & Agnes Brudvik Engeset

WESTERN NORWAY RESEARCH INSTITUTE
VESTLANDSFORSKING
www.vestforsk.no

Kva er berekraftig reiseliv?

“Utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov og sikre grunnleggende behov for alle i dag og for all framtid”

- Økologisk bærekraft
- Sosial bærekraft
 - Generasjonsrettferdighet
 - Global rettferd

Hva er geoturisme?

”Reiseliv som ivaretar, forsterker og fremhever et steds lokale egenart – miljø, kultur, estetikk, kulturarv – og som kommer et lokalsamfunn til gode.”

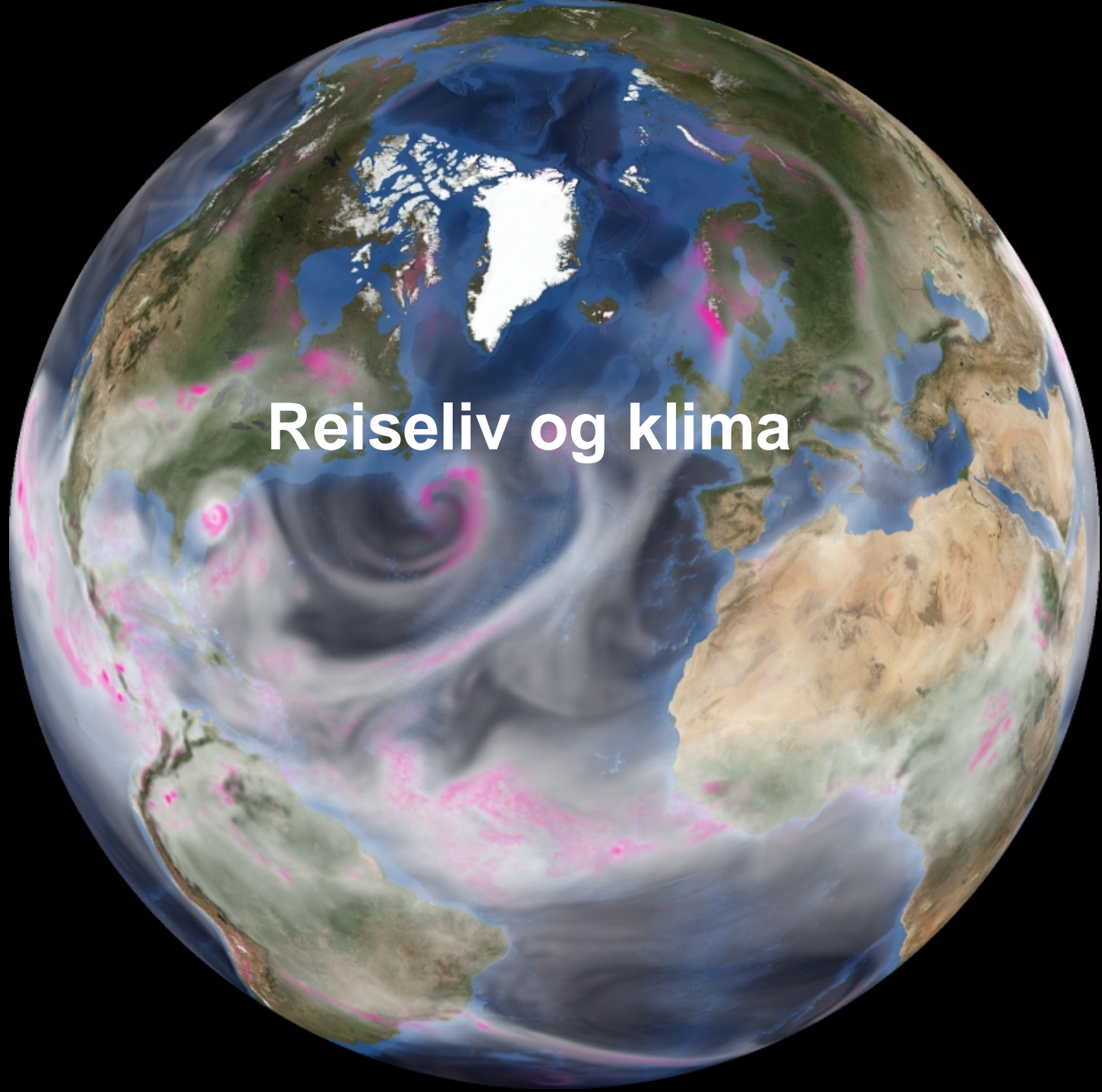
(National Geographic Society, 2005)

Sentrale område innan berekraftig reiseliv og geoturisme

Hovedtema	Undertema	Bedrift/destinasjon: transport servering overnatting aktivitet markedsføring	Omland
Lokal egenart og stedsidentitet	Mat - lokal mat - økologisk mat Kulturelle aktiviteter Byggeskikk Suvenirer		
Klima	Transport Energiforbruk Forbruk av varer og tjenester		
Energi	Stasjonær Mobil		
Bio Mangfold	Urørt natur Kulturlandskap Sjeldne natur-typer Sjeldne arter		
Lokale miljøproblem	Støy Estetikk Utelipp til lokale raspienter		www.vestforsk.no

Ulike tilnærmingar til berekraftig reiseliv:

0) "Business as usual"	En reiselivsutvikling fri for miljøhensyn	Mye av reiselivsutviklingen som har vært så langt i Norge
1) "Green-washing"	Redusere miljøbelastningen fra egen virksomhet ut i fra bedriftsøkonomiske hensyn	Eks "ikke legg håndkleet på gulvet ..."
2) Miljøbasert reiseliv	Utvikle "miljø" som ressursgrunnlag uten samtidig å være opptatt av hvordan redusere miljøbelastningen fra egen virksomhet.	Eks snøscooterbasert turer i urørte fjellområder
3) Miljøtilpasset reiseliv	Redusere miljøbelastningen fra egen virksomhet, også hvis dette er ulønnsomt på kort sikt. Avgrenset til lokale miljøproblemer og den ikke-mobile delen av reiselivet.	Miljøsertifisering som Miljøfyrtårn, ISO 14001, Debio eller Svane.
4) Bærekraft-tilpasset reiseliv	Som over, men også fokus på globale miljøproblemer og miljøproblemer fra transport innen og til/fra destinasjonen	Bilfrie destinasjoner i Sveits (GAST) som gir besøkende rabatter hvis de kan dokumentere at de har kommet med tog eller buss
5) Bærekraftig reiseliv	Et ideal som kan nås bare (hvis og) når resten av samfunnet også arbeider for en bærekraftig utvikling (jf Whistler som Ståle skal presentere).	Økologisk landbruk viser at det ikke er mulig å lage en fullt ut "bærekraftig øy" i et ikke-bærekraftig samfunn

Reiseliv og klima

Reiselivets tre utfordringar innan berekraft

- ...som del av **problemet**
 - Direkte og indirekte miljøpåverknad
- ...som **offer** for klimaendringar
 - Skeiv sårbarhet og tilpassingsevne
- ...som del av **løysinga**
 - BIFF, BIL og BOLIG

Berekraft- eller reiselivshensyn? Ja takk, begge deler!

		Konsekvens for <u>berekrafthensyn</u>		
		Positiv	Nøytral	Negativ
Konsekvens for <u>reiselivshensyn</u>	Positiv	Vinn-Vinn 1: “plukke de lågthengande frukter” (td ENØK)	Drahjelp 2: til reiselivet (td støtte opp om god byggeskikk)	Konflikt 1: ifht bærekraft (eks økt flyturisme til Norge)
	Nøytral	Drahjelp 1: til berekraften (td ikkje-naturbasert reiseliv støttar naturvern)	(Ikkje relevant)	Drahjelp 3: til berekraften (td tap av biologisk mangfold i storbyer)
	Negativ	Konflikt 2: ifht reiseliv (td storskala vindkraftutbygging)	Drahjelp 4: til reiselivet (td støyproblemer)	Vinn-Vinn 2: ”felles fiende” (tap av kulturlandskap)

Berekraftig reiseliv i praksis

ARENA Innovativ Fjordturisme

1. Operasjonalisere berekraftig reiseliv og geoturisme ved hjelp av indikatorar

- Kartlegging
- Styringssystemer
 - Intern styring, for eksempel årsmelding, sjekklister, innkjøpspolicy, rapportering
 - Indikatorer på kva slags område?
 - Nyttig verktøy?

2. Sertifisering

Korleis gå fram?

- **Kartlegging internt**
 - beskrive og definere verksemda opp mot målsetting
 - definere den langsiktige visjonen og viljen
 - identifisere marknad
 - identifisere største verdiane og risikoen knytt til turisme
- **Kartlegging eksternt**
 - Samarbeidspartnara i utviklingsprosessen
 - Ev begrensninger i tid, areal og ressurser
- **Ansvarlege for innsamling og oppfølging**

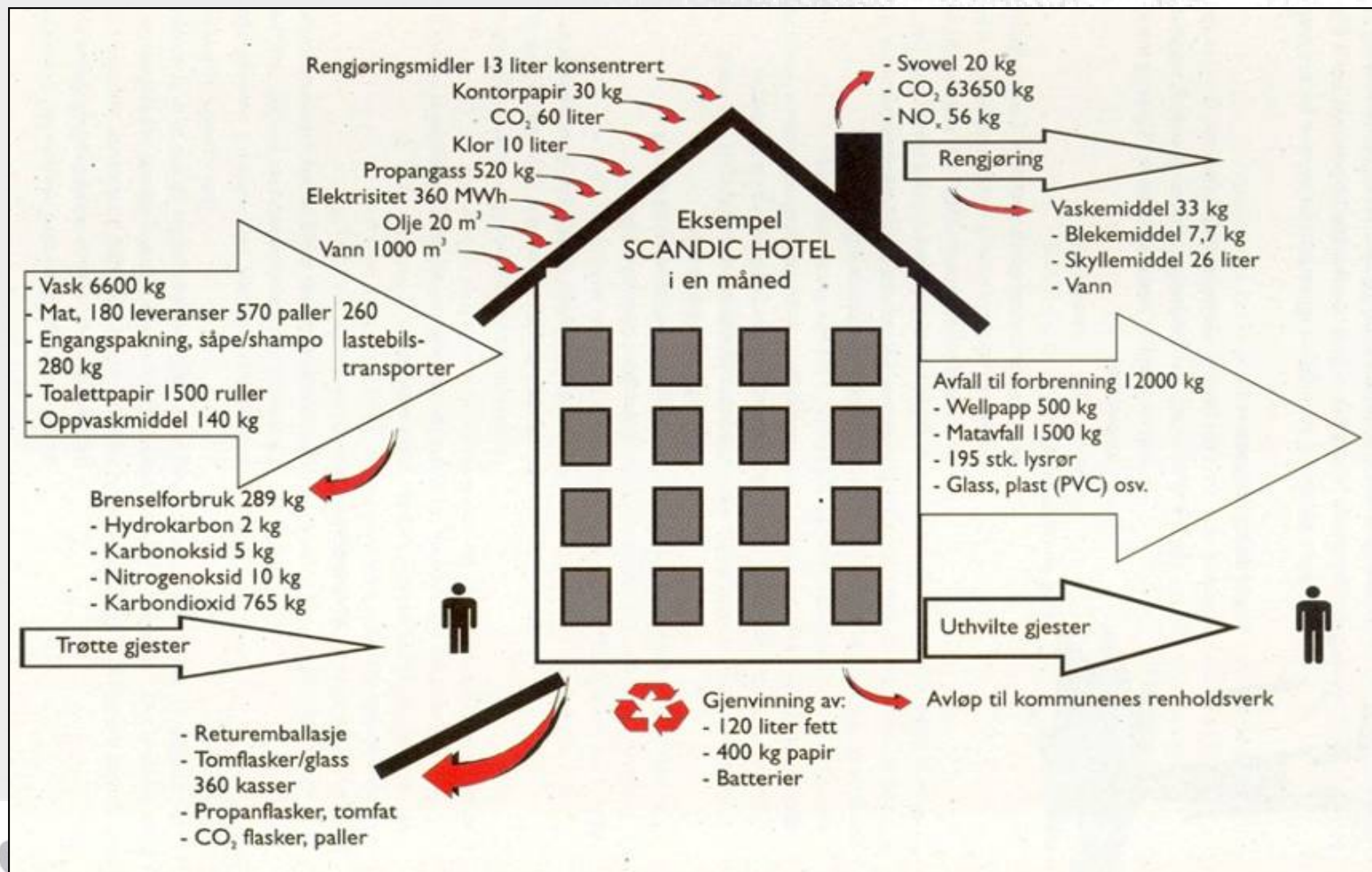
ARENA Innovativ Fjordturisme – korleis?

- **Velje område**
 - Lokalt særpreg og stadsidentitet
- **Setje mål**
 - Auka fokus på lokal mat
- **Finne tiltak**
 - Auke marknadsføring av lokal mat i menyen, auke talet på lokale rettar, auka talet på lokale råvarer
- **Finne indikator**
 - Har salstalet for lokal mat auka?
- **NB! Måling før og etter tiltak**

Erfaringar - ARENA Innovativ Fjordturisme

- **Kome i gong**
 - Kunnskap
 - Tid
 - Leiing
- **Undervegs**
 - Kartlegging
 - Sertifisering
 - Enkle knep
 - Økonomisk gevinst

Eksempel på miljøkartlegging frå Scandic hotell

Demings sirkel

DE BREDE RAMMENE

Interne suksessfaktorer

Administrativ kapasitet
Kompetanse blant ansatte og i ledelsen
Økonomiske ressurser
Styringsvilje
Andre ting...?

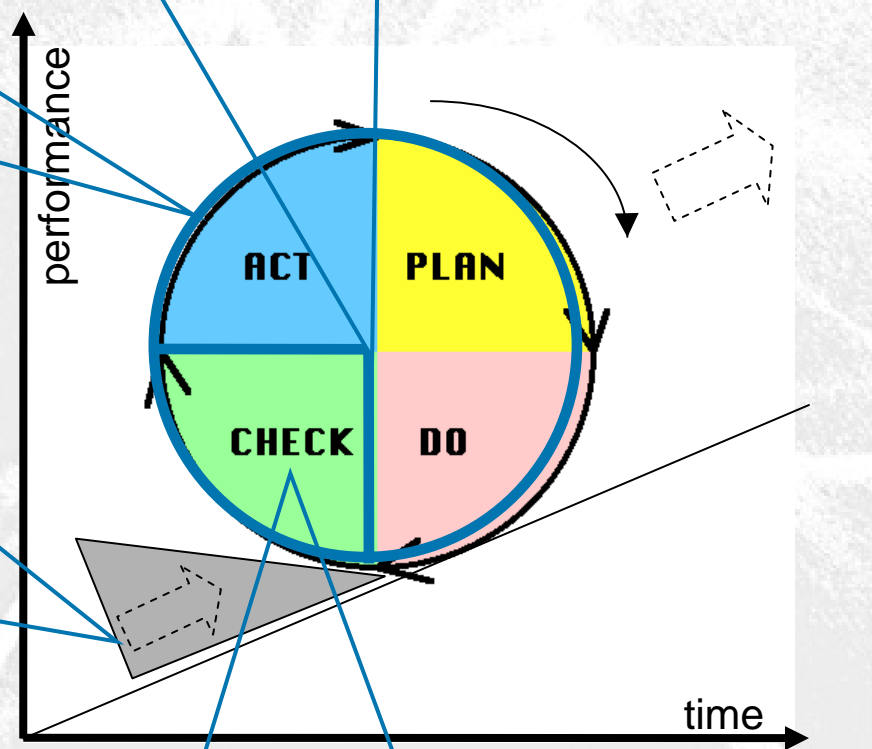
Eksterne "push"-faktorer

Formelt krav om dokumentasjon av stadig forbedring
Offentlige reguleringer
Økonomiske ressurser (tilskudd ol.)
Krav fra markedet el.
Andre ting....?

DE SMALE RAMMENE

Systemet

Prosedyrer, forpliktelser og dokumentasjon

"Achilleshelen" i Demings sirkel

Konkrete tiltak – eksempel på tema og resultat

- **Innkjøp, leverandører**
 - Stena Line reduserte kjemikalieprodukt fra 156 til 10
- **Avfall og avfallshåndtering**
 - Reso hotellene sparte 14.000 kr/år og 30.000 begere ved å gå over fra å servere syltetøy i engangsbegere til krus
- **Energi**
 - PC-basert energisparingsystem avslørte at Bolkesjø hotell hadde betalt 2,2 mill kr for mye i avgift til energiverket
- **Vann, avløp og utslipp**
 - Varmepumpesystem ved Reso Hotell Norge førte til 200.000 kr i sparte utgifter til kjøling om sommeren
- **Kjøkken**
 - Kvaliteten på mat som blir servert på norske hotell har økt, bl.a. som følge av å kombinere fokus på miljø og lokale råvarer etter inspirasjon fra Arne Brimi
- **Transport**
 - Fellestaxi er innført ved flere flyplasser (bl.a. Leikanger-Haukåsen) som har redusert personbiltransporten

Innhold	ISO 14001	Miljøfyrtårn	Debio/ Ø-merket	Svanemerket	EU-blomsten	EMAS	Norsk økoturisme
Kategori	Prosess-basert Miljøstyring	Kombinasjon	Prestasjons-basert Miljøstyring	Prestasjons-basert Miljømerking	Prestasjons-basert Miljømerking	Prosess-basert Miljøstyring	Kombina-sjon
Hva blir sertifisert?	Virksomheten	Virksomheten	Næringsmiddel -produkt og prosess	Forbrucker-produkt og tjenester	Forbrucker-produkt og teneste	Virksomheten	Virksom-heten
Krav til miljøforbedring	Kontinuerlig	Ved nye krav	Ved nye krav	Ved nye krav	Ved nye krav	Kontinuerlig	Ved nye krav
Fornyng av sertifikat	1-3 år	3 år	3-5 år	3-5 år	3-5 år	1-3 år	3 år
Hvor er merket kjent?	Internasjonalt	Norge	Norge	Norden	Europa	Europa	Norge
Krav til miljønivå over myndighets-krav før sertifisering?	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja
Krav om miljøinforma-sjon	Ingen krav	Miljørapport til kommunen	Merking av produkt	Merking av produkt	Merking av produkt	Verifisert miljørapport til offentligheten	Merking av produkt

Takk for oss!

Kontaktinformasjon:

Namn:

Ståle Brandshaug og Agnes
Brudvik Engeset

E-post:

Stale.brandshaug@hisf.no
abe@vestforsk.no

Tlf:

Ståle Brandshaug: 57 67 60 00
Agnes Brudvik Engeset: 906 33
600